

Role 17. listopadu roku 1989 v porážce socialismu

Na Předsednictvu ÚV KSČ bylo rozhodnuto připomenout 50. výročí 17. listopadu 1939, kdy došlo k zásahu německé policie proti průvodu studentů, při kterém byl zastřelen student Opletal. Došlo rovněž k zatýkání účastníků průvodu, jejich věznění, posílání do koncentračních táborů a byly uzavřeny všechny české vysoké školy až do konce války.

V roce 1989 zorganizovali studenti při této příležitosti shromáždění a posléze průvod Prahou. Organizátoři dali záruky, že program a poté i průvod proběhnou poklidně a ve vytyčené trase.

Byl však ještě druhý plán vypracovaný Státní bezpečností (StB) ve spolupráci s některými představiteli aparátu ÚV KSČ, a to změnit obsah oslav na vystoupení proti části vedení strany.

Někteří členové KSČ, zejména mladší funkcionáři, razili heslo »Pryč se starci«. Jak toho dosáhnout, popsal na svém webu p. Hegenbart, bývalý vedoucí branného a bezpečnostního oddělení ÚV KSČ. Tehdy navrhoval využít plánované zasedání ÚV 10. prosince 1989, které se mělo konat na Pražském hradě, tak, že Hrad obestoupí masa lidí a budou požadovat, aby vedení strany rezignovalo a bylo zvolené nové. Tento plán se nerealizoval, neboť se vyskytla vhodnější příležitost, a to zneužít Mezinárodního dne studentů, kdy budou studenti v ulicích, a stačí udělat něco, co uvede celou společnost, nejenom opozici, do pohybu. To se i stalo.

Státní bezpečnost, jejímž představitелеm byl první náměstek ministra vnitra, se ujala této práce. Jejím cílem bylo, aby na studentských akcích zazněly výzvy k odstoupení některých vedoucích funkcionářů, a tímto úkolem byli pověřeni pracovníci StB. Ti měli také úkol nasměrovat průvod z Albertova na Národní třídu, kde byl předem připraven střet s policií, přestože Předsednictvo ÚV KSČ zdůraznilo, že k tomu nesmí dojít.

Zároveň byla na Národní třídě předem připravena a zinscenována smrt studenta Šmída. Tuto roli sehrál agent StB Zifčák, který byl vysazen do studentského prostředí pod jménem Růžička.

Zpráva o zabití studenta Šmída se ihned rozletěla do celého světa, působila velmi destruktivně, byla impulzem k nepokojům a akcím proti tehdejšímu nejvyššímu vedení strany. Vedení strany bylo bezradné, neznalo příčiny, organizátoři se tvářili, že o ničem nevědí, a jak se říká, tahali Předsednictvo ÚV KSČ za nos (obelhávali ho).

Slyšel jsem z vysílání rozhlasu, co o tom všem říká sám »mrtvý« student Zifčák. Uvedl, jak měl za úkol hrát mrtvého, jak ležel na zemi a byl chráněn příslušníky StB, jak pro případ potřeb čekala poblíž sanitka s příslušníky StB a že měl v kapse letenku do Moskvy. Také mluvil o tom, že celý průvod byl prošpikován příslušníky StB. Když Předsednictvo ÚV KSČ jednalo o této otázce za přítomnosti ministra vnitra a také prvního náměstka ministra vnitra, šéfa StB generála Lorence, o pozadí události mlčeli. Chtěli změnit svým činem vedení strany a zatím otvírali cestu k likvidaci socialismu.

S ministrem vnitra Františkem Kinclem jsem se setkal na ÚV KSČ, když jsem si po skončení funkce vyzvedával své věci. Když mě na chodbě viděl, přišel ke mně a z ničeho nic prohlásil: »Oni mě zastřelí.« Ptal jsem se *kdo?* Odpověděl »moji generálové«. Ptám se *proč*, ale zrovna přicházel nový generální tajemník s. Urbánek a ministr s ním odešel. Od té doby jsem se s ním nepotkal.

Takový byl 17. listopad roku 1989. Otvíral cestu ke kontrarevolučnímu převratu, k porážce socialismu.

Na závěr bych chtěl uvést, že pohled vedení SSSR na vývoj událostí u nás a jejich řešení dokumentuje jeho stanovisko, které bylo přečteno některým našim představitelům na sovětském velvyslanectví v druhé polovině roku 1989. Tam bylo uvedeno, že vedení nemá důvěru, že je třeba najít lidi, kteří důvěru budou mít, a pokud strana takové lidi nemá, je třeba je vybrat i mimo stranu. Pokud by šlo o řešení vojenské, toto stanovisko uvádí, že SSSR má dost sil takovému řešení zabránit.

Miloš JAKEŠ

V Praze dne 12. 11. 2018